

naročila svilorejcev po svoji deželi, kateri želé po tridentinski družbi japonskega semena, in ta naročila skupaj po tem pošljejo o prvi polovici julija meseca v Trident; naroča se pa to seme po snopičih (kartonih) in denar se ob enim z naročilom odrajta, in sicer za en snopič, ki ima poldrug lot jajčic, 3 gold. 70 kr. To ni drago in od mnogih strani se hvali to seme.

Kaj delata „Apis“, in kaj vélika trgovnica za živež na Dunaji.

Družba za zavarovanje živine pod imenom „Apis“, o kateri smo lani že veliko govorili, je imela 14. dne t. m. svoj prvi véliki zbor. Sporočilo, katero razlaga delovanje te družbe od 3. aprila 1865 do danes, kaže, da v kljub neugodnemu času še dosti dobro napreduje. Družba ima že v vseh deželah našega cesarstva, razun vojaške granice, Dalmacije in Beneškega, svoje opravnike. Lansko leto je bilo živine zavarovane za 791.027 gold., zavarovine je družba sprejela 25.108 gold. 61 kr. Oglasilo se je 1541 gospodarjev za zavarovanje, sprejela jih je pa le 1470, kateri so 1479 kónj z vrednostjo od 244.193 gold. zavarovali in 7975 goved z vrednostjo od 546,834 gold. za zavarovano živino, ki je poginila, je povrnila gospodarjem 6203 gold.

Vélika trgovnica za živež (Markthalle) na Dunaji se le slabo obnaša. Kmetovavci avstrijski so si obetali zlate goré od nje; al splavale so po vodi. Od mnogih strani tožijo ljudjé, in tako čedalje bolj zupanje zgublja ta trgovnica, katero so tudi „Novice“ z velikim veseljem pozdravljale. Gosp. direktor A. Diel pripoveduje v časniku dunajske kmetijske družbe, da je vola z 926 funti žive teže, za ktere mu je mesar 75 gld. ponujal, tej trgovnici za prodaj prepustil, ktera je pa za-nj skupila le 52 gold. 73 kr., tedaj je imel 22 gold. 27 kr. očitne zgube.

Obrtnijska skušnja.

* Podplati škorenj in čevljev so veliko trdnejši, ako se namočijo z oljem katranovim (Steinkohlentheeröl). „Gosp. List“ naznanja o tem sledečo praktično poskušnjo: Neki gospodar je namočil od enega para čizem podplat desne čizme in od drugega para podplat leve čizme. Nosil je potem obá dva para čizem enako, pa je zapazil, da sta bila namočena podplata še dobra in trdna, podplata nenamočena sta bila pa že strgana. Mnoge skušnje so pokazale, da s katranovim oljem namazani podplati trpijo dvakrat dalje od nenamazanih. — Lahko je to verjeti, ker katranovo olje, s katerim mažejo tudi barke na morji, odvrča močo od usnja in tako stori, da obuvalo dalje trpi. Priporočila vredna je tedaj ta skušnja vsem, ki zlasti po deželi morajo veliko hoditi po mokrem.

Podučne stvari.

Menjica.

Dobrovoljni sveti takim, ki v kupčijah podpisujejo menjice.

Dr. M. — Mnogi trgovci, kramarji in drugi menjice (wechselse) podpisujejo, pa ne vedó, kakošne dolžnosti si po menjicah nakopljejo na glavo, in zanemarijo to, česar je treba, da se škode obvarujejo. Ni tedaj čuda, da je že marsikdo na kant prišel s podpisom menjic, pa potem po krivici nesrečo svojo meče na menjice. Menjica je sama po sebi prav dobra naprava; ker se po ostri menjični postavi dolgovi tirjajo, je dostikrat tudi takim dolžnikom mogoče, si na men-

jice denarja privabiti, ktere ga bi po drugi poti težko dobili ali pa celó ne. Postava in previdnost pa pripomore tudi menjičnim dolžnikom, da se večidel lahko škode varujejo in vendar ob enem dobroto teh ostrih postav uživajo. Štiri reči mora posebno vedeti, kdor se pečá z menjicami, in te so:

1. Ne podpisuj nikdar nobene menjice, bodi si, da jo sam pišeš, ali prejmeš, ali da si le prevednik (žirant), če nisi do dobrega brez vse skrbi, da jo boš mogel o zapadlem času plačati. Podpis menjice ima huje nasledke, kakor če se kdo le na kako navadno dolžno pismo kakor dolžnik ali pa kot porok podpiše; zakaj pri dolžnem pismu, če se tudi dolžnik toži, se najpred sodniška obravnava prične, za njo pride tožni dan pri gosposki, in potem še le se pisma za razsodbo sodniku dajó, da sodbo dovrši. Še celó takrat, kadar dolžnik upniku ničesar nasproti ne ugovarja, preteče toliko tednov, da je dolžnik v stanu toliko denarja skup spraviti, da plača svoj dolg. Če se pa kdo na menjico toži, se dolžniku pri tej priči zapové, da mora toženo menjico v treh dneh po zapadlem času plačati, sicer ga zadene sekucija, in če dolžnik med tem časom pri kupčijski sodni pritožbe ne stori, brž nastopi sekucijna pravica upniku.

2. Ne dajaj nikdar menjice iz rok, dokler nisi za njo dogovorjenega plačila popolnoma dobil. Če tisti, komur si menjico izročil, jo kakemu tretjemu prepusti, moraš plačilo temu odrajtati, čeravno nisi še sam na menjico nobenega krajcarja dobil. Večkrat se pripetí, da ženske in drugi nevedni ljudjé svoje menjice kakemu opravniku (agentu) izročé, da bi jim na nje denar dobil; on se potem sam tega denarja, ki ga je na menjico dobil, polastí in za-se porabi. Zdaj pa morajo, ali morejo ali ne morejo, o zapadlem dnevu sami plačati in potem pri goljufnem opravniku svojega denarja iskati. Ogibaj se tedaj take neprevidnosti! Vzemi si za nauk to, da nikdar menjice iz rok ne daš, dokler nimaš vsega zneska v žepu.

3. Ako hočeš tistemu, komur si za dolg menjico podpisal, o zapadlem dnevu dolg plačati, ne odštej denarja drugače, da ti ne dá tvoje menjice nazaj. Po postavi imaš pravico, tudi popolnoma pravični menjici plačilo odreči, ako se ti ne dá s potrjenim plačilom nazaj. Če pa vsega na menjici zapisanega dolgá naenkrat ne plačaš, ampak le en del, takrat vselej zahtevaj, da se to, kolikor plačaš, na menjico zapiše (prav za prav odpiše). Če to previdnost zanemariš, se v nevarnost podaš, in moraš celo menjico plačati, če pride po goljufi ali pa po kaki drugi naključbi v druge roke.

4. Ogibaj se v menjičnih zadevah vsake nemarnosti. Vse, kar hočeš v menjični trgovini storiti, moraš naglo dovršiti. Obroki (brišti) so pri navadnih dolžnih zavezah precej dolgi, in če se tudi tak obrok ali brišt zamudí, ni ravno vselej huda; pri menjicah je pa čas kratek, po navadi trpi le tri dni, in če se kaj zanemari, se prav težko popravi. Če se ti tedaj od gosposke kak ukaz zastran gori omenjenega menjičnega plačila pošlje, in če misliš, da imaš pravico se zoper to pritožiti, izroči pritožbo brez odlašanja kakemu izvedenemu advokatu.

Slovstvene stvari.

Pomislite, za Boga, na edinost, ki nam je toliko potrebna!

Znebivši se srečno dolgih pravopisnih in oblikarskih bojev bili smo Slovenci — narod slovničarski —

ravno dosegli nekako edinost v pisanji, kar se tiče vsaj vnanje oblike naših časnikov, ter smo z zedinjenimi močmi obdelovali svojo narodno njivo, oziraje se pri tem tudi na ravnanje naših južnih sosedov, od katerih smo se že in bodemo se še učili; — kar se je zatrosila zopet ljulika nesrečne neskladnosti, ktera se je tu pa tam res tudi prijela. Našli so se namreč — komu ni znano? — kateri „pisevajo ali piševajo, da ne kmetje, ampak kmetije imajo kmetije, ki jim pri dobrem obdelovanju donajajo veselija pa tudi lepega premoženija, v tem ko so si gospodije izbrali mnogovrstno dejanje z umom itd.“

Ne bojim se sicer, da bi kdaj večina slovenskih pisateljev pritegnila takim novotarjem, vendar bi jih jaz opomnil in poprosil: ne kazite slovenskega edinstva, ne kvarite jezika, in ne motite dosedanjega slovenskega razcveta in razvoja, ki meri nekaj tudi na približevanje k jugoslovanskim bratom živečim z nami na enem in istem nepretrganem ozemlju!

Vi se pozivate na veljaka Miklošiča, prepričani, da je on kos, razgrniti staroslovenščini lice, kakoršno je samo na sebi. Dobro, — pa zakaj ga ne posnemate tudi zastran novoslovenščine? Berite njegove čitanke, njegov staroslovenski slovar, kako on slovenske besede piše, on, ki se mu gotovo nikdar še sanjalo ni, da bi trebalo sedanjo živo slovenščino pritiskati na Prokrustov posteljnjak nekdanje slovenščine ali bolgarščine in raztegovati jo po isti.

Pri zbornih imenih (coll.) in pri glagolščakah (subst. verb.) poznajo vsa živa slovanska narečja samo formacijo — je (Čehi sedaj í), ne pa — ije, kakor ima staroslovensko. Kdo nam tedaj daje pravico, odstopati od njih? Če Srbo-Hrvati, da molčimo od drugih, pišejo: pisanje, vladanje, orožje, područje, poduožje, podgorje, predmestje, Podrinje (Drina-Thal), in zarad razločnosti celó Potisje (Theissgebiet, ne Potišje niti Potisije), čemu bi mi po neki domišljeni doslednosti vtikali tisti í, kteremu ne bi vedeli ni pravega glasú?

Držimo se torej udomačenega, v časnike z mnogim trudom vpeljanega pisanja, in ravnajmo se, čistó isto, po nekdanji mrtvi slovenščini samo toliko, da ne zastranimo ali zabrazdimo od živega slovenskega in srbsko-hrvaškega narečja! Dixi. P. M.

Slovansko slovstvo.

* *Zemljepis i poviest avstrijskih zemeljah* — se zove nova knjižica, ki jo je v hrvaškem jeziku spisal Veneslav Mařik in namenil mladini v ljudskih šolah. V njej je na kratko razložen zemljepis in kratek zgodovinski pregled posameznih dežel v našem cesarstvu. — Gledite! to je zopet ena tacih knjig, ki nam je v domačem jeziku v ljudskih šolah potrebna kakor ribi voda. Naša mladina, ki iz ljudske šole stopi, je celó neumna v vseh teh rečéh, ki bi ji, naj ostane kmet ali rokodelc, vendar na dobiček bile, ako bi saj nekoliko poznala dežele tistega cesarstva, v katerem živi, ima barantijo itd. Al kaj je bilo nemškutarjem za to mar, da se mladina naša kaj pravega naučí, — da le „tajč“ besede „verderbati“ zná!

Dopisi.

Iz Kragujevaca v Srbii 1. maja. (Dalje.) — Da tedaj na Srbskem toliko zemljišč na boben pride, moramo družih vzrokov iskati, in ti so, kakor povsod pri ljudéh na svetu: „Kdor ne dela, zapravlja in kdor zapravlja, pride na boben.“ Pri tem je Srbin, kakor sem vam že večkrat povedal, dober vojak ali čuda slab kmet; tudi rad malo posedí, duhan pušaje, lepe

puške in lepo orožje ogledovaje se rad pogovarja, zadremlje in zaspí. Po zemlji brbati in jo obdelovati mu je grozna težava, pa si tudi pripravnega orodja za zemljedelstvo nikakor narediti ne zná. On zná jako lepo lončeno posodo, lepo orožje, razne struke, lepo sukno in platno, in mnogo družega narejati. Vsak uboren seljak si napraviti zná prelepo dudlo, ki jo prav lepo z rumeno, kositarjevo ali s kako drugo žico (dratom) oplete in s kakim metalom vrlo lepo okuje. In vsak seljak si zná lepe, javorove gosli narediti in zná na nje brenkati, in na dudlo dudljati mojstersko. Brez dudle ni noben Srbin in brez javorovih gosel nobena srbska hiša; al brane noben Srbin ni še videl! Njegov strašni plug, voz in drugo zemljedelsko orodje je tako, da se ne more nikakor meriti z gori imenovanimi izdelki njegovih rok. Zato Srbin grozno malo zemlje obdela in strašno trpí, še več pa njegova uboga živinica, v strašne vozove in grozne pluge vprežena. Srbinu ni veliko mar za to, da bi obdelaval zemljo. Da le dobí, vzame kmet na svoje posestvo denarja na posodo (zajem) in počne trgovati; včasí jo zadene, včasí mu spodletí; mnózi obogatí, drugi pride na boben. Ko trgovec gré od kraja do kraja, od mesta do mesta, tudi iz krčme v krčmo; pride v razna, vesela društva, počne piti in druge napajati, na karte igrati itd. in tako zapravi kmalu čas in vzajemljeni denar. Ali pa, če le more, prodá Srbin svojo zemljo na deželi, ali vzame denarja na-njo na pósodo in gré v mesto, si napravi za lep denar kako slabo štacuno, jo napolni z raznim dobrim in slabim blagom, in avanzira tako iz bornega kmeta iz dežele na gospoda, mestjana in trgovca v mestu! Tudi tu jo nekter dobro zadene, drugemu pa tako grozno spodletí, da kmalu ni kmet niti gospod, nego nihče, ki se zdaj ko mestjanin, se vé da, delati sramuje. Naravno vse to zavisí od tega, kako gospodarí.

Srbin dá svojo krčmo v zajem, ker ga mrzí ljudém streči in jih ko sluga poslušati, zato so gostilnice v Srbii vse v cincarskih rokah po mestih in po kmetih. Srbin v svoji krčmi pri cincaru pije, na karte igraje, duhan pušaje in se pogovarjaje, v veselem društvu čas in denar zapravlja. Cincar si pomaga in bogati, Srbin peša in kmalu pride njegova krčma z zemljo vred na boben! In kdo jo kupi? Cincar.

Srbin dá svojo rodovitno zemljo pridnemu Bulgarinu v zajem, kateri jo obdeluje, da mu rodí stoterno. Bulgarin prodaja in z živežem zaklada vsa mesta po Srbii; Srbin pa od njega kupuje, ker mu je živeža treba! Bulgarin bogati, Srbin peša, pride na boben, pridni Bulgarin pa do zemlje!

Kmetje okoli mest so menda po vsi Evropi bolj trdni in bogateji od kmetov po deželi; v Srbii je druga; tukaj je kmet pri mestih najslabši, če tudi ima še veliko lepe zemlje in hoste. On seka in kvari svoje lepe hoste, tira drva v mesto po dve, tri in še več ur daleč, zamudí z voli svojimi celi dan, večkrat tudi precej noči, prodá drva za kaki dve dvajsetici, kupi od neutrudljivega Bulgarina živeža, ki mu ga je za hišo treba, res po ceni, al je vendar le sramota od Bulgarina kupovati to, kar bi si sam lahko pridelal! Se ve da, ker celi dan v mestu za usta nič dobil ni, je treba iti v gostilnico, da popije čašo vina, rakije, punča ali kave, da malo na karte poigrá, čibuk popuši, se malo v veselem društvu pogovorí, posedí itd. Tako je celi dan zamujen, skupljeni denar potrošen, včasí ga pa še zadosti ni; hosta se vsaki dan bolj sveti, zemlja leži prazna! Da bi jo obdeloval, ne bi mu bilo treba od Bulgarina živeža za hišo kupovati, tudi po najnižji ceni ne, in hosta bi mu ostala lepa in temna. Al vsega tega on ne opazi, dokler mu boben ne zaropotá in mu svitla hosta prepozno oči ne odpré. Zdaj še le vidi, da ga